

Yoksulluk Ve Medya

— alidemiral · 05 Şubat 2019

Yıllar önce Meltem Tv'de "Onur Çocuğu" adlı bir dizi seyretmiştim. Fakir bir ana-oğlun öyküsü anlatılıyordu. Dizinin aklımda kalan tek sahnesi, bu yazıya verebileceğim en münasip örneğin ta kendisidir. Başroldeki küçük çocukla beraber birkaç yoksul öğrenciyi okul müdürünün odasına çağırıyorlar. Bir yardım kuruluşu bu öğrencilere ayakkabı ve kıyafet veriyor. O esnada orada gazeteciler de var. Sıra fotoğraf çekilme faslına gelince, başroldeki çocuk poz vermek istemediğini söylüyor. Sebebini soruyorlar. "Yardımlarınız için teşekkür ederim. Ama gazetede fotoğrafımızdan bizi tanıyanlar 'Şu çocuk gazeteye çıkan fakir öğrenci. Gariban, vah vah' diyecektir ve bize acıyacaktır. Fakirlik ayıp değil fakat insanların gözünde böyle anılmak istemiyorum. Eğer fotoğraf şartsa yardımınızı iade edeceğim" diye cevap veriyor o da. Diğer öğrenciler de ve hatta öğretmenlerle müdür bile çocuğun görüşüne katılıyor. Yardım kuruluşunun başkanı ise, "Ne var canım bunda! Muhtaçların ihtiyacını gideriyoruz. Bunun da basına haber olması doğaldır" diyerek tepki gösteriyor. En nihayetinde okul ahalisinin dediği oluyor. Lise 1'e giderken bir gün sınıfa müdür yardımcısı girmişti. Okula köyden gelişi-gidişi yapan bir arkadaşımızı yanına çağırıp, "Ayağındakinden başka ayakkabın var mı" diye sorduğunda; arkadaşımız, "Var hocam" demişti. O öyle yanıt verince müdür muavini ismini kaydetmedi. Teneffüste birkaç kişi kızmıştı sonra arkadaşına, "Oğlum kafasız mısın! Zaten durumunuz yok. Niye öyle söyledin? Ne güzel bedavadan ayakkabı giyecektin" demişlerdi. Arkadaşımız da, "Sizin karşınızda, başka ayakkabım yok, demeye utandım" karşılığını vermişti. Anladık ki çocuk utandığı için yalan söyleme ihtiyacı hissetmişti. Şayet müdür yardımcısı o soruyu baş başayken sorsaydı cevap farklı olacaktı muhakkak. Gazete ve televizyon haberlerinde, "50 liralık para yardımı alabilmek için uzun kuyruk oluşturdular, saatlerce beklediler" gibi hâlleri görmüşüzdür. Hatta haberin başlığını da genellikle, "Saklamayın yüzünüzü. Sizi bu duruma düşürenler utansın" biçiminde atarlar. Çünkü para yardımı alacak olan insanların kimisi, kameraya görüntü vermek istemezler. Geçenlerde bir siyasî partinin bir ilimizdeki kadın kolları, ihtiyaç sahibi ilkokul öğrencilerine ayakkabı dağıtıyor. Dağıtımdan sonra o öğrencileri okulun kapısına toplayıp fotoğraf çekiyor ve sosyal medyadan paylaşıyor. Konuyu siyasî tarafından ele alan bazı basın kuruluşları bunu eleştiren haber yapıyor. Lâkin ben medya açısından baktığım için siyasî kısma karışmıyorum. Yukarıda bahsettiğim dizideki "onur çocuğu" diyor ya; "Fakirlik ayıp değil fakat insanların gözünde 'gariban' olarak anılmak istemiyorum" diye... İyilik yapmak, yardımlaşmak çok güzel bir eylem olsa da, bunu el âleme ilân etmek bana hiç doğru gelmiyor. El âleme ilân'dan kastım, "alan el" tarafının kimliğinin üçüncü şahıslara bildirilmesi. Yardım faaliyetini yapan kuruluş, basın kanalıyla haber yaptırırsın gene ama yardım edilen kişilerin yüzü gösterilmesin, görüşünü savunuyorum. İnsanlar utanıyor işte; yukarıda verdiğim örneklerden örnek beğenin ve empati kurun. Adana'daki yerel bir gazetede muhabirlik yaparken, bir gün gazeteye iki adam geldi. Ben hem bilgisayara yazı yazıyorum, hem de onlara kulak misafiri oluyorum... "Eskiden" dedi biri, "Benim hanım yeşil kartla hastahaneye gitmek istemezdi. Utanıyormuş. Artık yeşil kart kalktı, nüfus cüzdanıyla muayene oluyorsun. Böylece de zengin misin, fukara mısın; anlaşılıyor." Yoksulluğunu "gurur meselesi" yapan

insanlar var. Maddî durumu iyi olan insanların yanında muhtaçlığının yüzüne vurulurcasına belli edilmesi onları incitiyor, besbelli. Hassas bir konu işte, anlayın. Sanırım, burada medyanın da anlayışı lâzım. Şahsen ben bir medya genel yayın yönetmeni olsam, fotoğraf seçerken daha titiz davranırım. Meselâ, yardım malzemelerini yayınlarım ama ihtiyaç sahiplerini deşifre etmem. Televizyondaki yardım programlarını da aynı kefeye koyuyorum ben. Burada da yine "kimliğin deşifresi" var çünkü. Muhtaç insanları ağlarken gösteriyorlar, evlerini en bozuk, en çirkin hâliyle görüntüleyip milyonlara sunuyorlar. Gözyaşı üzerinden duygu sömürsüyle reyting hesabı var işin içinde; bu da hiç etik değil. "Ama bu tür programların sayesinde bazı insanlar ihtiyacını giderebiliyor; eşyası yenileniyor, duvarları boyanıyor, evi onarılıyor..." diyebilirsiniz. Madem öyle, o tür programlara sponsor olan firmalar, yardım dernekleriyle işbirliği yapsın, televizyondan da bu derneklerin banka hesap numarası verilsin, sponsorların isim ve logoları ekranda okunsun, bu kadar. İllâ alan el'i göreceğiz, diye bir kural yok. Ölçüyü kaçırmamak gerekli. Yardım faaliyeti yapan müesseseler ile o müesseseye basın desteği veren medya, bu konuda daha hassas ve titiz olmalı.